

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli d. 19 Mars 1868, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Häradshöfdingen C. F. Jacobssons ansökning om eftergift af återstående oguldna beloppet å åtskilliga från Lånekontoret i Göteborg utgifna lån, derför han, såsom ansvarig inlemnare af lånehandlingarnes rättighet, stadnat i betalnings-skyldighet.

Uti en till Banko-Utskottet ställd, samt från styrelsen öfver Göteborgs lånekontor, jemte eget yttrande, öfverlemnad ansökning har Ombudsmannen vid nämnda lånekontor, Häradshöfdingen C. F. Jacobsson anhållit, att han, som i egenskap af ansvarig inlemnare af åtskilliga utaf Hemmansegaren Johannes Jonsson från Stora Tjustorp inom Saleby socken af Skånings härad och Skaraborgs län till sökanden insända och i lånekontoret belånade diskont-reversaler till ett kapital af tillsammans 19,190 Riksdaler, måtte, då berörda reversaler sedermera befunnits af Jonsson falskeligen skrifna och sökanden stadnat i betalningsansvar för desamma, njuta afskrifning för ett belopp af 12,000 Riksdaler, hvartill förberörda summa nedgått, dels efter utdelning i Jonssons konkursmassa och dels genom af sökanden redan verkställd afbetalning på hans sålunda tillkomna skuld.

Till stöd för sin anhållan har sökanden anført: att för honom, som varit anställd sedan Januari månad år 1847 såsom ombudsman vid lånekontoret i Göteborg, varit nödvändigt, för beredande af utväg till försörjning af en talrik familj, hvartill den för tjensten anslagna lönen vore otillräcklig, att, i likhet med andra bankens tjenstemän, öfvertaga kommissionsuppdrag för lånesökande. Enär det härvid vore omöjligt att omedelbarligen förvärfva bekantskap med alla de personer, hvilka, boende på flera mils afstånd, uppträda såsom låneaspiranter, nödgades kom-

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 6 Saml. 1 Afd. 4 Häft.

missionären i allmänhet att fästa tillit till de upplysningar, hvilka i berörda hänseenden meddelas af i närheten af lånesökandernes hemvist bosatte män, som, i följd af redbarhet och förmögenhet, åtnjuta allmänt anseende såsom trovärdige och vederhäftige.

En sådan man hade hemmansegaren Johannes Jonsson från Stora Tjustorp inom Saleby socken af Skånings härad och Skaraborgs län varit. Under loppet af femton år hade han, såsom kommissionär för allmogen inom Saleby och Tresbergs socknar, ej allenast till i den orten varande filialbank än äfven till Göteborgs lånekontor insändt lånehandlingar och uppburit derå utfallna medel, dervid han med största ordning och noggrannhet fullgjort de honom lemnade uppdrag genom att i rätt tid ombesörja lånens omsättning, utan att någonsin ett enda af de många lån, uppgående till ett antal af flera hundra, han vid lånekontoret omhänderhaft, fatalierat eller kommit under lagsökning. Att vid sådant förhållande och då år efter år vid gjorda förfrågningar alltid lika beskaffadt godt vitsord om Johannes Jonsson meddelats, icke den ringaste anledning till misstanke emot honom för oärlighet hade kunnat uppstå hos sökanden, som sedan många år tillbaka såsom ombud för Johannes Jonsson inlemnat de lånehandlingar, med hvilka han haft befattning, vore lätt förklarligt; och det hade följaktligen varit med den aldra största öfverraskning, som underrättelsen om Jonssons yppade bedrägerier emottagits af alla dem, hvilka med honom kommit i beröring.

Johannes Jonssons oärlighet hade upptäckts först i Februari månad 1865, derigenom att han begagnat ett falskt domarebevis å en lånehandling, hvarefter det befanns att af 72 reverser, som genom honom då funnos uti Göteborgs lånekontor belånta till ett sammanlagdt belopp af 27,960 R:dr, 46 stycken reverser tillhörande allmänna diskonten, å tillhoppa 18,190 R:dr, och en revers, tillhörande handelsdiskonten, å 1,000 R:dr voro falska.

Såsom säkerhet för beloppet af de förfalskade reverserna hade Johannes Jonsson, hvilkens obestånd då ännu icke var känt, aflemnat en i hans fastighet Stora Tjustorp intecknad skuldsedel å 25,000 R:dr, men vid berörda fastighets försäljning å konkursauktion uppgick köpeskillingen för densamma blott till 13,000 R:dr, som, efter afdrag af konkurskostnader och föregående intecknade skuldbelopp, jemte oguldna räntor derå, lemnat en utdelning å den hypotiserade skuldsedeln af endast 2,294 R:dr 75 öre.

Medelst ytterligare utdelning och enligt af sysslomännen i Johannes Jonssons konkurs numera afgifven slutlig redovisning hade lånekontoret fått dessutom uppbära 2,164 R:dr 30 öre. Omförmälda begge belopp, utgörande tillhoppa 4,459 R:dr 5 öre, tillika med af sökanden, med mycket bekymmer anskaffade och erlagda 2,730 R:dr 95 öre, eller tillsammans 7,190 R:dr, hade blifvit använda till infriande af 24 stycken af ofvannämnda förfalskade reverser till desammas kapital-belopp; hvadan af ifrågavarande lån ännu återstode oguldna 23 stycken, uppgående tillhoppa till 12,000 R:dr.

I följd af den ansvarighet sökanden, såsom inlemnare af de ifrågavarande reverserna, iklädt sig för desammas rigtighet, åläge det honom att hålla lånekontoret skadeslöst för ofvan omförmälda 12,000 R:dr; men till godtgörande af ett så ansenligt belopp egde sökanden icke annan tillgång än sitt lösörebo och den ringa lön han för sin ansvarsfulla, trägna och mödosamma tjänstebefattning åtnjote och hvilken, förut otillräcklig till sökandens och hans familjs uppehälle, skulle blifva det än mer, om årliga afdrag till afbetalning å skulden derå skulle ske.

Då emellertid, enligt af Häradshöfding Jacobsson vid hans ansökan bifogade bevis, Johannes Jonsson i sin hemort städe gjort sig känd för redbarhet, ordentlighet och vederhäftighet samt åtnjutit stort förtroende, hvilket förhållande jemväl ådagalades genom Kongl. Göta Hofrätts vid ansökningen bifogade utslag, hvaraf, bland annat, inhemtades, att Johannes Jonsson ej mindre i Skaraborgs läns filialbank än äfven hos enskilde personer, såväl i Göteborg, som i hans hemort fått upplåna ansenliga belopp, allt på grund af sedermera befunna falska reverser; och då Jacobsson således icke haft den ringaste anledning att draga rigtigheten af de utaf Johannes Jonsson insända lånehandlingar i tvifvelsmål, samt den olycka, som genom Johannes Jonssons bedrägerier drabbat sökanden, således väl kunde anses icke hafva inträffat i följd af underlåten efterforskning å hans sida, utan vara helt och hållet oförvållad, hade sökanden anhållit, att Banko-Utskottet ville till Riksdagen göra framställning derom, att sökanden måtte befrias från den honom åliggande betalningsansvarighet för den förlust, som tillskyndats lånekontoret å ofvanberörda 23 stycken lån, och sålunda undgå den högst bekymmersamma ekonomiska ställning, hvori sökanden i annat fall ovilkorligen komme att blifva försatt, och hvilken han, vid den ålder, då, efter naturens ordning, verksamhetsförmågan minskas, icke egde förhoppning att kunna förbättra.

Uti ett af styrelsen öfver lånekontoret i Göteborg i anledning af berörda ansökning den 30 December 1867 afgifvet utlåtande har bemälde styrelse vitsordat den i ansökningen gjorda uppgift, att Johannes Jonsson genom sin i många år visade ordentlighet i besörjande af låneuppdrag för personer inom sin ort och de intyg om redbarhet, som han vid tid efter annan gjorda efterforskningar erhållit, ända till dess hans många bedrägerier upptäcktes, egt ett vidsträckt förtroende och att den ringaste misstanke om oredlighet så mycket mindre kunnat uppstå, som Jonsson i allmänhet ansetts för en behållen man och driftig jordbrukare, den der egt kredit såväl hos enskilde personer i Göteborg och i andra städer inom lånedistriktet, som ock i nära liggande filialbanker; hvarjemte styrelsen med afseende på ansökningen i öfrigt anfört följande:

”Då tjänstemännen här vid lånekontoret, i anseende till den ringa aflöning de åtnjuta och hvilken är otillräcklig för deras uppehälle på denna dyra ort, genom utförande af lånekommissioner kunna förskaffa sig hvad till deras bergning erfordras, så har det allenast med afseende på denna sednare biförtjenst kunnat

lyckas verket att till tjenstemän erhålla personer med den förmåga och redbarhet, som för ett penningverk erfordras. Att emellertid detta sätt för erhållande af nödiga inkomster till fyllnad i lefnadskostnaderna är underkastadt åtskilliga äfventyr och afbränningar, bör lätteligen inses, ty ej nog med de förskott af hvarjehanda art, som i denna rörelse förekomma och ofta äro svåra att få ersätta, kunna, oaktadt all nödig vaksamhet, stora förluster på falska dokumenter uppstå, de der i händelse de ock kunna af tjenstemannen ersättas, i de flesta fall medtaga ej allenast all den vinst, han på sådana kommissioner kunnat för många år hafva erhållit, utan ock drifva honom till en för hans tjenst högst vådlig skuldsättning. Sådant skulle ock förhållandet uti ifrågavarande fall blifva med afseende på den ersättningsskyldighet, hvori Häradshöfdingen Jacobsson stadnat, och hvarigenom han, som i 21 år med nit och redbarhet har skött ombudsmans-befattningen härstädes, och derunder för det mesta genom de förtjenster, han på omförmälda sätt kunnat förskaffa sig utom sin tjenst, haft sin utkomst för sig och en talrik familj, nu ser sig vid framskriden ålder utsatt för en förlust, som ej allenast medtager allt hvad han under den föregående tiden kunnat lägga sig till godo, utan ock hotas med att för många kommande år beröfva honom frukterna af hans sträfvanden.

Styrelsen har haft så mycket större skäl att behjerta denna hans olycka, som den träffar en tjensteman, hvilken genom särdeles påpasslighet och nit i sitt kall gjort sig förtjent af verket och vid många tillfällen lyckats genom sin omtanke freda detsamma från förluster; och då dessutom Jacobsson, hvars löneinkomster varit otillräckliga för hans nödtorftiga bergning, allenast genom begagnande af de utvägar till ytterligare förtjenst, som varit för honom närmast tillgängliga och dem han varit nödsakad för sin utkomst använda, kommit i den ansvarsförbindelse, som nu drabbar honom, samt det bedrägeri, hvarföre han blifvit utsatt, varit ganska svårt att uppdaga, då icke ens den Johannes Jonsson närboende kronobetjeningen eller andra tillförlitlige personer derom haft den ringaste aning, innan detsamma af styrelsen genom en tillfällighet upptäcktes och då nått en höjd, som nu hotar Häradshöfding Jacobsson med ekonomiskt obestånd; har styrelsen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida det icke under sådana förhållanden skulle vara med billighet öfverensstämmande att, i stället för utkräfvandet till fullo af den summa, hvarför Jacobsson är ansvarig, mildra detta hans betalningsansvar och derigenom rädda honom från det obestånd, som hotar och som sannolikt skulle hafva ett ganska menligt inflytande på hans tjenstutöfning för framtiden och den omtanke, som dervid är af nöden.

Styrelsen anser sig fördenskull, med anledning af hvad som sålunda anfördt blifvit, böra tillstyrka den af Häradshöfding Jacobsson gjorda ansökning; men för den händelse detsamma icke skulle kunna i sin helhet bifallas, får styrelsen vördsam föreslå, att åtminstone största delen af de ännu återstående 12,000 Riksdaler, hvarföre betalningsskyldighet honom åligger, måtte, jemte upplupen och upplöpande

räntor, efterskänkas och afskrivas, och att för det belopp, som han kan kännas skyldig godtgöra, något lämpligt anstånd med betalningen måtte lemnas, på det densamma må kunna utan försäljningen af hans lösörebo och en brådstörtande skuldsättning verkställas“.

Sedan, i fråga om den af Häradshöfding Jacobsson sålunda gjorda och af styrelsen öfver lånekontoret i Göteborg tillstyrkta ansökningen, Utskottet inhemtat att, enligt ett bestyrkt utdrag af taxeringslängderna för Göteborgs stad, Häradshöfding Jacobsson varit under åren 1863—1866 uppskattad för inkomster till belopp af mellan 10,000 R:dr och 11,150 R:dr, deruti ingått inkomst af kapital till belopp af 3,000 R:dr, hvaraf ville synas, som om Jacobssons ekonomiska vilkor icke vore sådana, att den begärda eftergiften behöfde honom beviljas, anmodade Utskottet styrelsen öfver lånekontoret i Göteborg att i anledning häraf meddela det yttrande, hvartill styrelsen kunde finna anledning.

Bemälda styrelse, som till följd häraf lemnat sökanden tillfälle att yttra sig, har, jemte meddelande af en utaf honom afgifven förklaring, som af styrelsen åberopades, för egen del anfört: att, då anledningen till den beviljning för innehavande kapital, som funnes sökanden i taxeringslängderna för 1863—1866 påförd, lika litet kunnat af styrelsen utfinnas, som att denna beviljning sedermera, enligt hvad af ett sökandens förklaring bilagdt bevis från mantals-kommissarie-kontoret i Göteborg inhemtades, blifvit år 1867 nedsatt till hälften, utan att några deremot svarande förluster å kapitalet kunnat dertill föranleda, styrelsen icke kunde för sin del anse denna taxering lända till någon rättelse vid bedömande af sökandens ekonomiska ställning; men att deremot följande omständigheter kunde närmare bidra till upplysning i detta afseende, nemligen: att allmänt känt vore, det sökanden, då han blef antagen till ombudsman vid lånekontoret och ditflyttade med hustru och barn från Alingsås, der han, utan att ega någon stadig tjänstebefattning, hade sysselsatt sig med juridiska uppdrag, varit i ganska knappa vilkor, äfvensom att han icke sedermera genom arf eller testamente erhållit någon förmögenhet, utan för sitt och de sinas underhåll allenast varit beroende af den inkomst, han kunnat förskaffa sig genom sin tjänst och de lånekommissioner han varit anförtrodd att utträtta i lånekontoret; att, då det vanligen åtginge många år innan en sådan kommissionsrörelse kunde blifva någorlunda indräktig, särdeles i ett verk, der den förut vore upptagen af äldre tjänstemän, som länge haft allmänhetens förtroende, syntes det, om man afräknar de första 8 à 10 åren, då sökanden, långt ifrån att kunna lägga sig något till godo, säkerligen haft ganska svårt att bestrida de kostnader, som hans bosättning i Göteborg och ett tilltagande hushåll kräfde, för styrelsen ofattligt, huruledes en sådan kapital-bildning kunnat sedermera ega rum, som taxerings-komitéen honom tillagt år 1863 eller måhända flera år förut, helst det vore för styrelsen känt, att sökandens kommissionsrörelse aldrig varit i någon större skala bedrifven; samt att, då sökanden haft ett stort hushåll att försörja och gif-

vit en vårdad uppfostran åt 7 barn och deribland 5 söner, hvaraf dock en sedermera afldit, samt fyra barn och deribland 3 söner ännu påkallade hans omvårdnad, det måste för hvar och en, som känner lefnadskostnaderna i Göteborg, synas obestriddigt att, äfven om man uppskattade sökandens inkomster till samma belopp, som taxerings-komitéen för åren 1863—1866, med afdrag likväl af inkomster för kapital, hvilken saknade sannolikhet, dessa inkomster icke varit högre, än att de, oaktadt sökandens ständigt iakttagna, indragna och sparsamma lefnadssätt, varit erforderliga för betäckande af hans lefnadskostnader och sålunda icke gerna kunnat lemna tillgång till någon nämnvärd kapital-bildning.

På dessa skäl och då styrelsen dessutom icke hade någon anledning be-
tvifla hvad sökanden sjelf i sin bifogade förklaring anfört, vidhöll styrelsen hvad som i afseende på afskrifningen af sökandens skuld för de af Johannes Jonsson belånade falska reversaler blifvit af styrelsen i dess förut afgifna utlåtande yttradt.

Den angående ofvanberörda omständighet af styrelsen från Häradshöfding Jacobsson infortrade förklaring var af följande lydelse:

“Enligt hvad vidfogade skattsedlar upptager, har jag under ifrågavarande fyra år erlagt bevillning för en beräknad inkomst af

för år 1863	R:dr 10,000,
” ” 1864	” 10,350,
” ” 1865	” 10,350,
samt ” 1866	” 11,150.

Ehuru dessa sålunda kalkylerade inkomstbelopp varit högre än mina sammanlagda inkomster af lön och kommissionsarfvoden, har jag likväl deröfver icke anfört besvär, enär jag på förhand vetat att å dylika klagomål sällan fästes något afseende, samt, måhända oförsigtigt nog, under alla åren icke tagit kännedom om taxeringsåtgärderna, hvadan jag aldrig förr än nu afvetat eller ens haft den ringaste aning om att deruti ingått beräknad inkomst af kapital till betydligt belopp. De två år, under hvilka de nya grunderna för bevillingens bestämmande först tillämpats, 1862 och 1863, egde icke den fördelning af inkomstbevillingen rum, som sedermera vidtagits, utan påfördes dylik bevillning i en summa; och upptagen som jag är af mina tjensteåligganden, har jag aldrig kommit i tillfälle att, medelst tillämpning af andra författningar, än dem, som egt sammanhang med min verksamhet vid lånekontoret, förvärfva kännedom om de förändringar, hvilka inom den administrativa lagstiftningens område i detta afseende vidtagits.

Ej heller har den omständighet, att å skattsedlarne inkomstbevillingen upptagits under rubrik “inkomst af kapital och arbete“, varit egnad att framkalla någon synnerlig uppmärksamhet, då denna rubrik oförändrad förekommer å *alla* skattsedlar; till upplysning hvarom jag här bilägger två dylika, upptagande under merberörda rubrik bevillningsbelopp, ehuru jemväl vidfogade bevis från mantals-

kommissarie-kontoret ådagalägger, att bevilning af inkomst af kapital icke blifvit de skattskyldige påförd.

Hvad som emellertid är visst, är det, att jag ty värr aldrig egt och icke heller eger någon kapitalförmögenhet. Ehuru mina ofvannämnda inkomster ingalunda varit obetydliga, hafva desamma, efter afdrag af dels aflöning åt biträde, dels omkostnader i öfrigt i följd af kommissionsuppdragen, åtgått till försörjning af en talrik familj och trenne alldeles utfattiga syskon, dervid, jemte nödvändiga hushållsutgifter, ansevärliga belopp tagits i anspråk för sju barns uppfostran, af hvilka två söner egnat sig åt det militära yrket, i anledning hvaraf jag nödgats bestrida kostnaden för deras vistelse vid Carlberg och Marieberg. — Någon möjlighet för mig att göra besparingar till större belopp, än hvad jag redan använt till afbetalning å min ifrågavarande skuld till lånekontoret, har följaktligen ej förefunnits; och jag afgifver härmed, på heder och ära, den försäkran, att, om jag vore i besitteing af förmögenhet, motsvarande återstoden af berörda skuld, jag icke ett ögonblick skulle hafva tvekat att, huru smärtsam än uppoffringen deraf varit, öfverlemnadensamma till gäldens likviderande. Min åtgärd att därför söka eftergift är endast förestafvad af en bjudande nödvändighet att, i hvad på mig beror, söka förekomma en eljest hotande ekonomisk ruin, helst mina inkomster på sednare tider snarare varit i aftagande än tilltagande.

Att sådant är förhållandet framgår af den beskattning, hvilken jag varit underkastad för år 1867, dervid vederbörande taxeringskomité, utan allt initiativ från min sida, funnit sig böra nedsätta min bevilning; och ehuru sådant skett hufvudsakligast genom en betydlig kapitalreduktion, hvilken, i fall min förut uppskattade förmögenhet verkligen förefunnits, saknat grund, men deremot nu endast är egnad att ådagalägga, huru ringa tillförlitlighet kalkylerna derom böra tillerkännas, så bevisar den vidtagna nedsättningsåtgärden i allt fall, att taxeringskomitéen haft anledning till det med verkliga förhållandet öfverensstämmande antagande, att mina inkomster i sednare tider minskats.

Då jag alltså fortfarande vågar utbedja mig styrelsens förord och medverkan till ernående af det för mig, såsom familjefader, viktiga resultat, hvilket jag med min ansökning till Riksdagens höglofl. Banko-Utskott åsyftat, sker det i fullkomligt medvetande af sanningsenligheten utaf de uppgifter, hvilka jag lagt till grund för nyssnämnda ansökning; och jag hyser förthy den vördsamma förhoppning, att styrelsen, med kännedom om min ställning och de misstag, hvilka vid bedömande af personers förmögenhetsförhållanden så lätt begås, icke skall finna sig föranlåten att föredraga den vid taxeringsförrättningarne så orättvist gjorda beräkning af min ekonomiska ställning framför min försäkran att jag icke eger någon kapitalförmögenhet“.

Då Utskottet funnit sig föranlåtet att i viss mån tillstyrka bifall till den af Häradshöfding Jacobsson framställda anhållan om befrielse från den betalnings-

skyldighet af ännu återstående 12,000 R:dr, hvori han råkat i följd af åtagen ansvarighet för riktigheten af åtskilliga utaf Johannes Jonsson i Stora Tjustorp falskeligen skrifna skuldförbindelser, har Utskottet ansett sig böra fullständigt meddela Riksdagen hvad i denna fråga hos Utskottet förekommit; och får Utskottet, på grund deraf samt under erinran. att, såsom ofvan är omförmäldt, Jacobssons hela betalningsskyldighet ursprungligen uppgått till 14,730 R:dr 95 öre, deraf han redan till lånekontoret inbetalt R:dr 2,730: 95, anmäla, det Utskottet funnit en sådan lindring i Jacobssons betalningsskyldighet vara billig, att Jacobsson, emot det han erlägger hälften af det ursprungliga beloppet med R:dr 7,365: 95, erhåller eftergift af återstoden; hvadan och då Jacobsson redan inbetalt R:dr 2,730: 95, han ytterligare skulle hafva att inbetala 4,635 R:dr.

I öfverensstämmelse härmed hemställer Utskottet, att Riksdagen må medgifva:

1:o att Ombudsmannen vid lånekontoret i Göteborg C. F. Jacobsson, under vilkor att han, på sätt och å tider, som här nedan bestämmas, till lånekontoret i Göteborg inbetalar Fyratusen sexhundra trettiofem Riksdaler i afräkning å den betalningsskyldighet af tillhopa 12,000 R:dr, hvori han till nämnda lånekontor häftar i följd af åtagen ansvarighet för riktigheten af åtskilliga utaf Johannes Jonsson i Stora Tjustorp falskeligen skrifna och i lånekontoret belånade skuldförbindelser, må erhålla eftergift från betalning af det återstående beloppet;

2:o att Jacobsson må medgifvas verkställa inbetalningen af omförmälda 4,635 R:dr under tre på hvarandra följande år sålunda, att 1,500 R:dr betalas före slutet af år 1868, 1,500 R:dr under år 1869 och återstående 1,635 R:dr under år 1870; allt med befrielse för Jacobsson från erläggande af upplupen och upplöpande ränta å det oguldna beloppet, men under förbehåll att Jacobsson för betalningarnes fullgörande ställer säkerhet, som af styrelsen öfver lånekontoret i Göteborg varder godkänd.

Stockholm den 19 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.

Reservation

anmäldes af Herr *A. P. Westman*, som ansåg sådana omständigheter icke hafva förekommit, som böra föranleda till bifall af ifrågavarande ansökan.

Herr *J. Lindström* tillkännagaf, att han, till följd af erhållen ledighet från riksdagsgörömlen, icke öfvervarit ärendets behandling i Utskottet.